

MAGYAR IZRAELITA

hitfelekezeti érdekű hetilap.

Kiadó és felelős szerkesztő: **Tencer Pál.**

Előfizetési feltételek:

Pesten házhozhordással, vidékre postai
szétküldéssel:
egész évre 6 frt, fél évre 3 frt.

Szerkesztői iroda:

Deák Ferencz-utca 5-ik szám, 2-ik emelet,
hová a kéziratok és előfizetési pénzek
intézendők.

Megjelenik minden pénteken egész iven.
Hirdetményekért a 30 krnyi bélyegdijon fö-
lül egy félhasábos petitsor után 3 kr.
számíttatik.

T. olvasóinkhoz.

Midőn lapunkat m. évi apr. elején, a sajtóviszonyok jobbra fordulván, újból megindítottuk, meg voltunk arról győződve, hogy a bennünket megillető politikai és polgári jogokérti küzdelem befejeztetvén, önnön házukban annyi lesz a rendezni való, miszerint azontúl is nagy szükség lesz egy oly lapra, mely a rend és egyetértés szellemében működvén, a községi autonomicus élet fenntartását és fejlesztését tűzte ki céljául.

Ebbeli meggyőződésünknek adott kifejezést egy igen tekintélyes hitsorsosunknak ugyancsak akkor lapunk élén megjelent cikke, mely a többek közt mondja: „Valóban elég bizonyíték arra, hogy már ezen a téren (t. i. belügyeink rendezésében) nem várhatunk tovább, hogy hozzá kell fognunk a munkához, ha nem akarjuk, hogy előbb utóbb azt mondhassa a világ felőlünk: „mit a fölvilágosodott század, mit a modern állam türelmessége, mit a honatyák tehettek értünk, az megtörtént, de ők magok semmit sem tettek magokért!”

Ami itt föltételesen mondatott, az ténynyé lett. Mit oly sokáig epedve vártunk, mi oly számtalan-szor megadatni ígértetett, mit magunk lapunk főnállása óta fáradszón és el nem lankadó erélylyel sürgettünk, a szabadelvű és a kor követelmeit megértő kormány és országgyűlés jogos kívánalmainknak eleget tettek.

És evvel egy új korszak virradott a magyar zsidóságra. De még nem a béke és nyugalom korszaka. A diadal csak félig kiküzdve még, a megteendő munka nagyobb része még hátra van. Mert ha végig tekintünk a magyarhoni zsidó hitközségeken és azoknak vajmi tulnyomó sok helyen chaoticus állapotán, ha szemügyre vesszük hitközségi életünk bármi ágait, ha nézzük felekezeti iskoláinknak a községekben dúló pártviszályszerte tehetetlenségét: lehetlen nem tudnunk azt, miszerint távol vagyunk még az időtől, hogy a jós szavai szerint „kiki üljön nyugalomban a fügefá árnyékában vagy a szőlő tövében.”

De midőn a magyarhoni zsidóság tettereje ennél fogva a kultúrról el- és a belügyek terére vonatnék, az időtől fogva lapunk főkötelességeül tekintjük, fölemlíteni, éleszteni, sürgetni és előmozdítani azon reformokat, proklamálni azon eszméket, melyek a fölvilágosodott újkor szellemében gyökereznek. S midőn így letesszük a tollat, mely megcsökenedett előítéletekkel és korszellem-ellenes szükkeblűséggel annyiszor és győzedelmesen megvitt, még messze látjuk magunkat a biztos nyugalommal kecsgettő révtől. Nagy munka vár reánk. De sőt **követeli** tetterős működésünket. És azért midőn a tollat egyrészt letesszük, felveszszük azt újra, hogy dolgozzunk ott, hol községeink jóléte kívánja.

A „Magyar Izraelita“, föladatához hiven, valamint a multban jogaink elnyeréseért sikra szállt, úgy a jelen és jövőben a viszonyoknak megfelelőleg főteendőjéül tartja **az általa napirendre hozott községi ügyek rendezésének kérdését.** Álláspontunk magyarázatra és netaláni igazolásra annál kevésbé szorul, mert volt alkalmuk t. olvasóinknak évek során át meggyőződni arról, **hogy a rend, a béke, az egyetértés és a haladás voltak egyedüli irányadóink.**

Midőn tehát most évfordultával t. olvasóinkhoz fordulunk, egyszersmind köszönetet mondván mind szellemi mind anyagi becses pártolásukért, ismételve ajánljuk pártfogásukba a magyarhoni zsidó intelligencia ez egyetlen közlönyét s kérjük a helyben és vidéken lakó t. munkatársainkat további szives közreműködésükre is.

Az „igazmondó“ zsidókérdése.

Miskolcz, marcius 10.

Mint igyekszik a „Honnak“ igen érdemes szerkesztője fióklapjaiban is a mindenáronféle ellenzékieskedését érvényre juttatni, ezt legvilágosabban megmutatja az „Igazmondó“ 10-dik számában megjelent ilyenmü czikk: a „zsidókérdés“.

Eltekintve attól, hogy a nevezett czikkben tisztán a zsidók belügyeire vonatkozó kérdések oly értelemben tárgyalatnak, hogy ama hirlapolvasó körök, melyek számára az „Igazmondó“ szerkesztetik, egyáltalában nem foghatják fel, nem érthetik. A. ur, a kérdéses czikk szerzője, nem áttal oly dolgokat állítani, melyek ellenkezőjéről ő maga legjobban van meggyőződve, és ha mégis mint az orthodoxok szószólója mutatja be magát, ezt másképen nem magyarázhatjuk, mint hogy vagy olyan dühös balpártista, miszerint mindenből, még a legnemesebb indokokból kiindult ministeri intézkedésekből is kíván tőkét verni, hogy a jelen kormány iránt bizalmatlanságot ébresztszen, vagy hogy külön magánérdekei lehetnek, melyek őt arra bírják, hogy egy közérdekü ügyet oly viszás szempontból védjen, mely akár a szabadelvűség, akár a haladás, de különösen a magyar hazafiság szempontjából egyaránt rozsalható és visszautasítandó.

Ugyancsak hogy az „Igazmondó“ gyűlöletének az 186 $\frac{3}{4}$ egynémely törvényczikkei ellen újabb érvet szerezzen, mégtámadja a XVII. tvczikket, erről is állítván, hogy férczmü, hogy a „zsidókérdést“ „nem oldotta meg“, noha ilyen kérdést széles e hazában már nem ismer senki, legkevésbé azok, kiket legközelebb érdekelné, t. i. a zsidók magok. És miért állítja A. ur hogy a zsidókérdés még mindig létezik? egyedül azért, mert a cultusminister a zsidó hitfelekezetbeliek közül oly férfiak tanácsával élt, kik bizodalmit birták, kikről méltán feltehette, hogy ősi vallásukhoz hiven ragaszkodnak, de a korszellem és a haza követelményeit méltányolni tudják, a helyett, hogy ő nagyméltósága a legbotrányosabb rendetlenségben sinlődő, rakonczátlankodó egyének által nyugtalanított, és túlbuzgó rabbinusok által felzaklatott községekhez fordult, hogy ezek válaszszaak azon egyéneket, kikkel a minister ur aztán tanácskozzék!

Valójában az ember nem tudja, felkaczagjon-e vagy boszankodjék, ha egy ismeretlen czikkiró vakmerőségét oly fokra csigázza, hogy egy b. Eöt-vös Józsefnek szemére meri lobbantani „botlását“, még pedig akkor, midőn a tisztelt minister ur a legcorrectebb alkotmányos módozatot választotta, hogy a zsidók egyházi s iskolai ügyei, ő n m a g u k által rendeztessenek.

Kitetszik minő zavart fogalommal bir A. ur az egész tárgyról.

A magyar vallás és közoktatási minister kötelességévé vált t. i. az egyenjogositási törvény szentesítése után intézkedni, hogy a zsidó honpolgárok egyházi s iskolai ügyeiben törvényes rend állapittassék meg, vagyis, hogy az országgyűlés elé törvényjavaslatot terjesszen, melyben a magyarhoni zsidóság egyházi alkotmánya foglaltassék. Egy ilyen törvényjavaslat elkészítésére a cultusminister ur a szükséges adatokat bár honnan meritheti, ahhoz

senkinek semmi köze, a törvényhozás dolga leendvén a majdani törvényjavaslatot vagy elfogadni vagy nem.

A bizalmi értekezlet feladata nem is volt más, mint a minister urnak a módot megjelölni, mely szerint a legilletékesebb forráshoz, a szabad választások alapján létrejövendő Congressushoz, juthatni, hogy ama törvényjavaslat természetesen formulázttassék. A minister ur kezeiben van egy a bizalmi értekezlet többsége által kidolgozott választási rendszabályzat, mint az ősi pártot képviselő kisebbség kívánalmait tartalmazó tervezet. Nyugodt lehet mindenki, hogy a jelen magyar cultusminister ur, mint minden ügyben úgy ebben is egyedül tiszta meggyőződését fogja követni, hogy elhatározására más érvek döntő befolyást nem gyakorolhatnak, mint azok, melyek az állami érdekeket, és az illető honpolgárok jólétét legjobban biztosíthatják. E felől A. ur, ki maga oly kegyes, hogy a cultusminister urat a „jeles eszü emberek“ közé sorozza, biztos lehet.

De miért is támadja meg a „zsidókérdés“ czikk írója, a bizalmi értekezlet által javasolt választási rendszabályt? Talán nem eléggé szabadelvű? Hiszen szakasztott mássa az 1848-diki követválasztási törvényczikknek, melynek szabadelvű alapját kétségbe vonni még senki sem merte, s még ennél is tovább ment az értekezlet, mert minden cenzust eltörölvén, a választások majdnem a suffrage universel alapján fognak megtörténni.

A. ur a választási javaslatot egyedül azért ócsárolja, mert a rabbinusok teljesen ki vannak zárva a választási és választathatási jogból. Hát nem olvasta A. ur az indokoló jelentést, melyben az értekezlet őszintén adja elő az érveket, melyek arra birták, hogy „ezen tisztán világi, hitfelekezetünk közigazgatási és iskolai ügyeivel és nem vallásbeli kérdésekkel foglalkozó gyülekezetben“ a rabbinusoknak helye ne legyen. Nem tudja-e hogy a rabbinusok kirekesztését az értekezlet egyhangulag határozta el, hogy az óhitü bizalmi férfiak legtekintélyesebbje, Poppenheim ur, ki a választási javaslat elkészítésében lényegesen részt vett, rendkívüli örömét fejezte ki az iránt, hogy e pont a javaslatba felvétellett?

De ha még mindez nem elég, megsúgom én A. urnak, az ősi rabbinusok ezen legújabb csatlósának, ki a magyar nép közvéleményét ez ügyben ily álnokul tévutra akarja vezetni, mi volt valódi oka annak, hogy a rabbinusokat a választásoktól szükségképen kellett kizárni.

Köztudomásu dolog, hogy Magyar- és Erdélyországbán a rabbinusok legalább kilencz tizedrésze nem tud magyarul; az ilyen rabbinusok befolyásának a tömegre köszönhetjük, hogy a legtöbb hitközségben a magyar nyelvet incompatibilisnek tartják arra, hogy a zsidóvallás szertartásainál használtassék. Így például Miskolczon, az ország legnépesebb izr. hitközségei egyikében, hol tősgyökeres magyar lakosság közepette a haladási hazafias érzelmü párt majdnem egyensúlyozza az ősi irányuakat, hol a hitszónok azon fiatalabb rabbik egyike, ki a magyar szót elragadó szépségben hirdeti a szószékről, ott még nem birták kieszközölni azt, hogy szombati vagy ünnepnapi istentiszteletnél magyar predikációk tartassanak

a magyar hitszónoklatok csupán rendkívüli, mintegy templomi diszelőadásoknál használtatván. Képzelteti tehát a t. olvasó, miű rokonszenvet terjesztenek a rabbinusok másutt, például a felföldön, a magyar nyelv iránt.

A magyar s erdélyi rabbinusok $\frac{1}{10}$ része továbbá rendes tanodai képzettséget nem szerzett magának soha, és így egészen más közmívelődési fokon áll, mint más hitfelekezetek felkent papjai. A szentírás és talmud tanulmányozása az eredeti nyelven, ez az Alpha és Omegája a rabbinusok tulnyomó többségének, a többi ismereteket fölslegeseeknek tartván; sőt vannak közöttök olyanok is, mint a szikszai rabbi, ki nyomtatott munkáiban azt hirdette, hogy minden zsidó vétkezik, ki egyebet tanul mint héber tudományt vagy ki gyermekeit egyébre taníttatja.

Hiszi hát A. ur, hogy az ilyen rabbinusok befolyásával választott congressusi képviselők, vagy ilyen rabbinusok magok, ha megválasztatnának, a congressusban üdvösen, czélszerűleg működhetnének. A congressus nem leend sem egyházi sem vallási mint A. ur felteszi, hanem lesz rendalkotó, hivatva lesz arra, hogy rendet állapítson meg a hitközségek belügyi administrációjában, rendet az iskolákban, rendet a két millióra rugo országos iskolai alap kezelésében. Mi közük ezen ügyekhez a rabbinusoknak, mi joguk különösen az iskolai alap mirefordításához hozzá szólni, midőn ahhoz egy árva fillérrel sem járultak.

Egyébiránt legyen A. ur megnyugtatta, mihelyt az igazán qualificált rabbinusok száma oly nagy lesz mint most a qualificálatlanoké, bizonyára gondoskodni fog a majdani országos izr. egyetem, hogy a rabbinusoknak az őket illető jogos befolyás az egyházi s iskolai ügyekre épen fenntartassék; ámde manapság, midőn a tudatlan nem iskolázott néposztály még többségben lenni látszik, és misem valóbbszinű mint az, hogy korántsem Löw Lipótok, Steinhardtok, hanem holmi szikszai, szt. péteri rabbinusok választatnának meg a korteskedés legundokabb eszközei felhasználásával, — ma a rabbinusok kizáratása ellen a congressusból, egy magát szabadelvűnek valló néplapban sikra szállani annyit tesz, mint az informálatlan népet elámitani, a közvéleményt meghamisítani.

Mi eddigelé azt hittük, hogy a zsidóügy nem tartozik a pártkérdések sorába. Azt tettük fel, hogy minden magyar ember érdekében fekszik, tartozék az bár melyik párthoz, hogy azzal a közel egy félmilliót számláló mozeshittü honlakossal a magyar nemzetiség megerősítették, gyarapították, hogy a zsidó hitfelekezetben rejlő szellemi s anyagi erőben is a nemzeti politika új támaszt, új erőt nyerjen, az a politika, mely a jog, a szabadság, a haladás, szóval a XIX. század közmívelődési elvein alapszik.

A szélső bal*) nézetei felé hajló „Igazmondó“ban megjelent cikkk, fájdalom, az ellenkezőt bizonyítja, azt t. i. hogy akad egy szabadelvű magyar lap, mely nem restelli, hogy a jelen ministerium irányában táplált ellenszenve miatt a magyar zsidók haladási pártját gyanusítsa, azon párt emberei kedvéért, kik a magyarral épen oly kevésbé rokonszenvez-

vén mint bár mily más mivelt nemzettel, a felvilágosodásnak, a művelődésnek konokul ellenszegülnek.

A haladási párt Magyarország izraelitái között ez idő szerint kisebbségben van; osztozik ugyanis azon sorsban, melyben mindenütt az értelmiség, a jó akarat, a közérdekekért való lelkesedés részesül — a tudatlanság, a megátalkodottság és magánérdek irányában. Ha a közvélemény organumai hazánkban, ezt be nem látva, a haladási párt ügyét egész hévvel nem karolják fel, akkor hivatásukat e részben szemök előtt eltévesztették. A túlzó orthodox zsidók — mert csak ezek dühös ellennei az értekezleti javaslatoknak — czélzatai malmára vizet hajtani annyit tesz, mint Magyarországot még tovább is a szomszéd tartományokbeli obscurantiszticus rabbinusaival előzőleni, annyit tesz, mint a zsidó népiszkolákat még a jövő nemzedékre nézve is a butaság és félszegség növényházaivá tenni egy oly népfaj számára, mely, minden jóra szép- és nemesre való fogékonyságát tekintve, bár mily néptörzs ivadékával vetélkedhetik. Valjon az „Igazmondó“ utánczókra fog-e találni hazánk napi-sajtójában.

Az izr. értekezlet és az óhitűek.

A nm. cultusminister ur által összehívott bizalmi férfiak működését egész vidékünknek értelmisége nagy figyelemmel kísérte. Nekik jutott ama szent és hálás feladat, hitközségi viszonyainkat rendezhetni. Csak kötelességünket véljük tehát teljesíteni, ha ez alkalommal a magas kormány ezen atyai gondoskodásáért és a derék bizalmi férfiaknak kifejtett buzgóságukért hálánkat kifejezzük. Ez utóbbiaknak azért fejezzük még ki különösen hálánkat, mert ők a haladás és a felvilágosodás szellemétől egyaránt áthatva, oly javaslatokat készítének, melyek a már látszólagosan gyógyíthatatlanná vált bajok ellen is gyógyszerül tekintendők.

Azonban daczára azon bizalomnak, melylyel a magas kormány szabadelvűsége elé nézünk, daczára azon bizalomnak, melylyel a szabadelvű bizalmi férfiak nálunk találkoznak, sokan nagyon félünk, hogy az ugynevezett óhitűek, korlátoltságuk és roszaságuk által a szent ügyet veszélyeztetni fogják. És nézetünk szerint e félelem igazolt, mert a ki e Brunner- és Török-féle embereket ismeri, tudja, hogy ezek nyilt ellennei a zsidóság szebb és boldogabb jövőjének: ellenségei a műveltségnek és minden haladásnak. Bizonyítja ezen félelmünk jogosultságát az orthodoxok megbocsáthatlan fellépése 1864-ben, bizonyítja ezt jelen leirhatatlan agitációjuk.

Ezeknél fogva nekünk is egyesített erővel kell fellépünk ellenük és hitsorsainknak tényekkel kimutatni, hogy az „óhitűek“, kik szünet nélkül a vallás szent nevében beszélnek, csakis ámitják szegény és a sors által századok óta üldözött hitrokonainkat. Tegyük ezt minden rendelkezésünkre álló erőnkkel, mert a csak az utolsó napokban törtétekből mindenki eléggé meggyőződhetett, hogy e saját hitrokonai szerencsétlenségére törekvő emberek, nem az egyetértést, hanem egyedül a visszavonást óhajtják előidézni.

Hátszeg (Erdély), 1868. marczius 12.

Dr. Halász Henrik.

A magyar izraelita felekezeti társulatok szervezési alapszabályainak javaslata.

1. §. Mózes vallása a magyarországi és erdélyi többi vallás-felekezetekkel törvényesen egyenjogu felekezet.

2. §. A mózesvallású állampolgárok valamennyi egyházi és iskolai ügyeiket a jelen statutumban foglalt rendeletek értelmében önmaguk kezelik.

* A balközép organuma, a „Hazánk“ az értekezlet és annak határozatai iránt a legmelegebb rokonszenvet tanusított.

3. §. Magyarország és Erdély összes izraelita lakosai helyi községekké alakulnak. Egy csoport helyi község képez egy megyei községet. Magyarország és Erdély izraelita lakóinak összesége alkotja a magyar izraelita országos községet.

4. §. Izraelita állampolgárok egyesülete egy helyen, vagy több egymáshoz közel fekvő helyeken oly czélból, hogy közös vallási szükségleteiket kielégítsék, képezi az izraelita helyi községet.

5. §. Minden izraelita állampolgárnak joga van és egy-szersmind kötelessége, tagkép azon izraelita helyi községbe belépni, melyben állandóan lakik. Ha a valamely helyen lakó izraeliták száma kisebb, hogysem saját költségükön egy rabbit, tanítót és a vallás egyéb szükséges intézményeit volnának képesek kintartani, akkor az illetőknek joguk van és kötelességük, egyesülten a legközelebb fekvő izraelita helyi községbe tagokkép bekebelezetnii.

6. §. Szokásos imatársulatok (minjanim) alakítása ott, hol külön helyi község nincs, csak úgy engedtetik meg, hogy a helyi intézetek csak azon intézeteinek és tisztviselőinek fönntartásához kötelesek járulni, kik közöttük laknak.

7. §. Minden izr. hitközségnek jogában és kötelességében áll önmagát oly szabályok alapján szervezni és kormányozni, melyet mint izr. helyi község, sajátosság érdekeinek tekintetbe vételével önmaga alkot magának; e szabályoknak azonban a jelen szervezési alapszabályok fülveivel összhangzásban kell lenniük.

8. §. Minden izraelita helyi község alapszabálya csak akkor tekintetik törvényesnek, ha abban következő elvek lesznek kifejezve:

I. Hogy a község minden egyes tagjának egyenlőképen jogában áll, a ritualis oktatási és kegyes intézményekben résztvenni. II. Hogy minden közigazgatási és tiszteleti állomásra a választási és választhatási jog minden egyes nagykorúnak, ki sem atyai, vagy gyámhatalom alatt, sem szolgai viszonyban nem áll, vagy napi bérből nem él, egyenlőképen biztosítva legyen, — fizetett községi tisztviselők kivételével — továbbá azoknak kizárásával, kik birvágyból eredt büntény miatt fenyítés vagy bünyenyítő vizsgálat alatt állanak, nemkülönbén a csödbe esettek, a csöd megszűntéig, valamint azok, kik hitközségi adójukkal egy évre hátralékban vannak, végül azok, kik az utóbbi évben közsegélyzésben részesültek és a tudvalevő koldusok. III. Hogy minden községi tag kötelezve legyen a hitközség kiadásaihoz aránylagosan járulni. IV. Hogy a hitközség összes közigazgatási ügyei a közgyűlés, és az ez által választott előljáróság által a külön szabályokbani utasításokban foglalt intézkedések szerint vezetessenek és kezeltessenek. V. Hogy oly községben, hol a tagok száma 50-et meg nem halad, valamennyi hitközségi adót fizető tagok hivatva vannak a közgyűlésekben szavazati jogaikat egyenlőképen gyakorolni; oly községben azonban, hol a tagok száma az 50-et meghaladja, a közgyűlés ös választása után (képviselőtestület) alakittassék, oly módon, hogy 50 képviselőn felül minden öt tagra még egy képviselő jusson és oly módon, hogy a községi képviselők száma semmi esetben a 150-et túl ne haladja.

Az ily módon alakított képviselőtestület lesz az egész község legfelsőbb közege, annak minden jogaira és kötelességeire nézve, és az öszválasztás ott, hol annak helye van, minden harmadik esztendőben meg fog történni. VI. Hogy a közgyűlés legalább minden évben egyszer gyűljön össze, és hogy a község előljárói és tisztviselői kötelesek évenként hivatalukról a közgyűlésnek számot adni, és a községi költségvetést a következő évre megállapítani.

9. §. Egy és ugyanazon helyen csak egy izraelita helyi község lehet.

10. §. Rabbi vagy hitszónok választásánál a közgyűlés határozata a község összes választóinak szavazata alá bocsátatik. Ezek helybenhagyják, vagy elvetik a közgyűlés határozatát szavazó jegyek beadása által, melynek csak „igen“, vagy „nem“-et szabad tartalmazni.

11. §. Minden községben az isteni tisztelet berendezése a közgyűlés többsége hozta határozatok értelmében szabályoztatik. Ha ily határozat az eddig létezett szertartások megváltoztatását involválja, akkor az ép oly módon terjesztendő a választó joggal bírók szavazása alá, mint a 10. §-ban a rabbi és hitszónok választására nézve rendeltetik.

12. §. Ha a község tagjainak egyik töredéke eltérő

ritualis intézkedést akar életbeléptetni, ehhez csak úgy van joga, ha a választó joggal bíró polgároknak legalább is tized részét teszi, és legalább is husz egyénből áll. Ez intézkedések szintén azon oszthatlan hitközség intézményei, melynek csak azon kötelessége van, hogy azoknak fönntartásához és kezeléséhez, a községi vagyon mennyiségéhez képest, valamint a dissidens községi tagok számának és adózásának megfelelő összeggel a községi pénztárból járuljon. A gaboim-okat és az imaház egyéb fizetéstelen tisztviselőit az elszakadt töredék saját kebeléből választja. — Különösen rendeltetik, hogy minden kitzközségnek kötelessége, ha a dissidens fractio tagjai kívánják, vallásos szükségseiknek kielégítésére oly rabbi ülnököt, vagy hitszónokot, ki bizalmukat és beleegyezésüket bírja, kinevezni.

13. §. Az izr. helyi községeknek jogukban áll a községi kiadás azon részét, mely egyéb bevételek által nincs fődözve, tagjaira kivetni. Az összeg, mely valamely községben a tagok egyenes adozásából állítandó elő, minden évben a közgyűlés által megszavazott költségvetésben állapittatik meg. Hogy a megállapított összeg az egyes tagokra adózási kötelességük és vagyonuk arányához képest vettessék ki, a közgyűlés egy bizottságot választ, mely a község nagyságához képest 5—20 tagból áll, a közgyűlésnek szabadságában állván a beváltás vagy a felosztás elvét, vagy mindkettőt alkalmazni.

14. §. A temetők kezelésére vonatkozó eddigi szokások változatlanul meghagyatnak. Ugyanez áll a fennálló szent társulatokra (Chevra kadisa) nézve is.

15. §. A helyi község köteles törvényes közegei által a megyei és országos hitközségek határozatait végrehajtani.

16. §. A helyi községek közgyűlése választja a 20. §-ban kijelölt arány szerint a megyei községbe küldendő képviselőket.

17. §. A felekezeti iskolákra nézve a helyi község köteles, a honi törvényeknek és nevezetesen az izr. iskolai rendszabályoknak elegend tenni, különösen rendeltetik, hogy valamennyi izraelita helyi község valamennyi intézeteinek vezetése és felügyelete végett, a közgyűlés kebeléből egy szakértőkből álló iskolai bizottságot fog kiküldeni, mely az iskolai és tanítói rendszabályok épségbentartására pontosan felügyel.

18. §. A helyi községek kötelesek valamennyi szabály rendeleteiket a megye községgel tudomás végett közölni.

19. §. Az izr. megyei község áll valamennyi egy és ugyan azon megyében levő helyi községekből. Ha valamely megyében az izraelita lakosság száma az 5 ezeret nem haladja túl, akkor két vagy három szomszédmegye helyi községei egy izraelita megyei hitközséggé egyesülnek.

20. §. Az izr. megyei község közgyűlés által képvisel-tetik, mely a megyéhez tartozó egyes helyi községekből mindig három évre alakittatik. Minden helyi község legalább egy képviselőt választ. Ha valamely községben a tagok száma meghaladja a 100-at, akkor azon község 2, 200—500-ig 3, 500—1000-ig 4, ezen felül minden ezertől 1 képviselőt választ.

21. §. A megyei községekben a választásokat az egyes helyi községek közgyűlésileg eszközlik.

22. §. A közgyűlés összehívása az időszerinti izraelita megyei curator által történik, és pedig először a megye székhelye a másodsor oda, hova a közgyűlés minden egyes esetre kitzizi.

23. §. A megyei közgyűlés évenként legalább egyszer hivatik egybe; a választmánynak azonban jogában áll, rendkívüli közgyűlést is összehívni; nemkülönbén köteles a választmány, ha azon megyebeli három izr. község irásban a megyei gondnoknál az összehívást sürgeti, rendkívüli közgyűlést egybehívni.

24. §. Hogy az izr. megyei közgyűlések érvényes határozatokat hozhassanak, szükséges, hogy a helyi községek képviselőinek legalább fele legyen jelen; — ha a képviselők fele nem gyűl össze, akkor a gondnok köteles hat hét alatt új közgyűlést összehívni, mely minden körülmények között határozat képes lesz, mi a gondnok meghívásában világosan megjegyzendő.

25. §. A megyei közgyűlésekben az elnökség a gondnokot illeti; a közgyűlés következő tárgyakban van jogosítva tanácskozni és határozni: 1. Jelentések a megyei választmány intézkedései és valamennyi községi iskolák álla-

potá fölött; 2. A budget megállapítása; 3. A megyei bizottság számadásainak megvizsgálása; 4. A helyi községi előjárás beadványai; 5. Az országos községekbe küldendő képviselők, valamint a netalán szükséges bizottságok választása; 6. szükségset szenvedő rabbik, tanítók és tanulók segélyezése.

26. §. A megyei községek költségvetésében megállapított kiadásokhoz valamennyi, az a megyében létező helyi község köteles, adózási képességéhez mérve járulni.

27. §. Az izr. megyei hitközség közgyűlése által határozatainak végrehajtására választandó tisztviselők következők: 1 megyei gondnok, 2 algonok, 1 jegyző, 1 iskola-felügyelő, 1 pénztárnok, 4 választmányi tag, melyek együttvéve alkotják az izr. megyei választmányt.

28. §. Az izr. megyei község választmányának kötelessége a közgyűlés határozatait végrehajtani, a megyei község vagyonát és pénzalapjait, ugyszintén pénztárát kezelni, az iskolai felügyelő által az iskolákat megvizsgáltatni, és az izraelita megyei községet kifelé képviselni.

29. §. Magyarország és Erdély izraelita lakóinak összessége képezi a magyar izraelita országos községet, és az izr. országos közgyűlés által képviseltetik.

30. §. Az izr. országos község közgyűlése a megyei községeknek 3 évre választott képviselőiből áll; és pedig 5000 lakossal bíró megyei községek választanak 1, 5—10,000 lakossal bírók 2, és minden további 5000-tól 1 képviselőt az országos községi közgyűlésbe.

31. §. A képviselők választását az izr. megyei községi közgyűlések eszközlik.

32. §. Az országos közgyűlésben az izraelita országos gondnok elnököl; a közgyűlés joga a következő tárgyra terjed ki: 1. Az izr. orsz. választmány jelentést tesz a legutolsó közgyűlés óta tett intézkedéseiről és az országban levő iskolák állásáról. 2. Megállapítja a magy. izr. orsz. költségvetést. 3. Megvizsgálja az orsz. választmány számadásait. 4. A megyei községek beadványai és javaslataira.

33. §. Az orsz. közgyűlés minden három évben Pesten tartatik. Az izr. orsz. választmány határozata, vagy legalább három megyei községnek az országos gondnokhoz benyújtott írásbeli megkeresésére rendkívüli orsz. közgyűlés hívatik egybe.

34. §. Hogy az orsz. közgyűlés érvényes határozatot hozhasson, a megyei közgyűlések képviselőinek legalább fele kívánatik. Ellenkező esetben köteles az izr. orsz. választmány 3 hó alatt új közgyűlést hívni egybe, a mely minden esetben határozatképes, mi a meghívásokban különösen kiemelő.

35. §. Az országos közgyűlés határozatait végrehajtja az orsz. választmány, mely áll az izr. orsz. gondnokból, az izr. orsz. algonokból, az izr. iskolai felügyelőből az izr. jegyzőből, és 19 választmányi tagból. A közgyűlés a választmány tagjait általános szótöbbséggel választja.

36. §. A magy. izr. orsz. községi választmány végrehajtja a magy. izr. orsz. közgyűlés határozatait, kezeli a magy. izr. országos község vagyonát, pénzalapját s pénztárát, vezeti a magasabb felekezeti iskolákat és felügyel az egész országban levő izr. iskolákra; javaslatokat készít az orsz. közgyűlés számára és képviseli a magyar izraelita országos hitközséget.

37. §. Az izr. helyi. megyei és országos községi tisztviselőknél, választmányoknál és közgyűléseknek a jelen alapszabályokban kijelölt hivatali hatáskörüik szabályozására minta alapszabályok készítenők, melyek az illető községekkel tudomás és mihez tartás végett közöltetni fognak.

38. §. A jelen alapszabályokban megállapított organizatio keresztülvitelére az orsz. congressus egy évre kinevezi az országos választmányt a 35. §. értelmében. Ez év végével jön össze az első orsz. közgyűlés.

39. §. Az orsz. hatóságok az izr. felekezeti közegekkel kizárólag az orsz. választmány útján közlekednek; minden megkereséseiket, intézkedéseiket az orsz. választmányhoz intézik, mely azokat az illető közegekhez átteszi. A helyi és megyei községek az orsz. hatóságokkal hasonlóképp kizárólag az orsz. választmány útján közlekednek.

40. §. Az orsz. választmány határoz a megyei községek intézkedései és az azokban történt változások ellen felmerült panaszokban, továbbá oly helyi községek közötti viszályokban, melyek nem fektűsznek ugyanazon egy megyében.

Az izr. orsz. választmány határozata ellen felfolyamodás nem engedtetik meg.

41. §. Az orsz. választmányok jogában áll szervezési alapszabályokat megváltoztatni, kiegészíteni. Ehhez azonban kétharmad szavazattöbbség kívánatik. Ily kiegészítésre vagy megváltoztatásra irányzott javaslatnak, mielőtt az orsz. közgyűlésben napirendre kitűzetnék, véleményadás végett előbb a megyei és helyi községek, közgyűlések elé kell terjesztetni.

Külföldi szemle.

Növekedő szabadelvűtlenség Kurlandban.

Sajnálattal értesülünk Mittauból, Kurland fővárosából, az ottani városi hatóság mindig növekedő szabadelvűtlenségéről. Az ezelőtt a zsidóknak biztosított jogok vissza nem vonattak ugyan, de oly módon magyarátatnak, hogy nem csak az azoktól várt siker semmitteik meg, de még esetleg azok kárára válnak, kiknek jótéményül szolgálni volt rendeltetésük. A hitközségi egyesülés azon ürügy alatt tiltatott el a zsidóknak, hogy ők a városi község kiegészítő részét képezik s így meg vannak fosztva azon jogtól, hogy községi vagyontuk maguk kezelhessék, hogy oly hivatalnokokat válasszanak, kik érdekeiket védnek, hogy szegényeikről gondoskodhassanak, hogy végre belkormányzatukhoz bármennyire illő intézményt létesíthessenek. Sőt még a zsidó fürdők jövedelme is a közhatalóság által sajátítatik el. Mindezek következménye az, hogy a Zsinagógák romba dőlnek s hiába folyamodnak a zsidók 18 hónap óta, hogy saját pénzükből utalványoztassék egy összeg az imaházak kijavítására. De még a legkisebb értesítést sem adnak arról, hogy mi történt azon 28,000 rubellel, melyek a községi vagyont képezték, midőn ügyeik kezelése kezükből kivételt. — A rendőri hatóság is szünet nélkül a zsidók ellen irányzott boszantó intézkedéseket tesz, melyek csekélyek ugyan természetükben, de gyakori előfordulások által ép oly lázító, mint költéressek. Nincs bizonyosság arról, hogy ezen eljárás a szt. pétervári legfőbb körökben helyeslésre talál, de ezeket elérni annál nehezebb, mivel a helyi sajtó, ezen üldözéseket pártolva, úgy állítja oda a dolgot, mintha mindezek az üldözöttek érdekében történnének.

Báró Eder Báró Beusthoz.

Excellentiadnak tegnapi napról kelt, nagybecsült távirati utasítását, mely a fejedelemségekben való zsidó-üldözéseket tárgyalja, ma reggel volt szerencsém megkapni.

Az excellentiad megbizásából Károly fejedelemhez s kormányához intézett előterjesztéseknek azon következménye lett, hogy az izraeliták ellen elrendelt intézkedések visszavonattak.

Sir Mózes Montefiore, ki később ide érkezett, hogy hitsorsosai érdekében közbevesse magát, teljesen nyugodt tényállásra talált.

E szerint fáradozásai csupán a jövőt tárgyzathatták.

Mind a fejedelem, mind kormányja által a legkielegítőbb biztosítások adattak neki, mely biztosításoknak Károly fejedelem egy sir Mózes Montefiorehez intézett sajátkezű iratban adott kifejezést.

Sir Montefiore teljesen ki is volt elégitve közbelépésének eredménye által. Elutazása előtt előttem meleg kifejezésekben nyilvánítá saját és hitsorsosai köszönetét azon támogatásért, melyben fáradozásai exciád által részesítettettek.

Itt a mult nyár óta nem is történt semmi oly tény, mit zsidó-üldözésnek lehetne nevezni.

A legujabb időben, a legutóbbi hetekben itt a zsidókérdés némileg elméletileg ismét megpendítettet.

A törvényhozó-gyűlések fölösztatása s az új választások elrendelése által a pártszenvédelek fölbresztettek.

Azok, kik a fejedelemségekben politikai dolgokban résztvesznek, két pártra szakadtak: a ministeri s a minsterellenes pártra.

A nyilvánosságuk újabb organumai alapítottak, hogy

az ellenpárt elleni vádak s támadások által hassanak a közvéleményre.

Ezen elzáratos jelentést szerföltött hosszúra kellene nyújtanom, s exciád becses s nagyon elfoglalt perceit igen igénybe kellene vennem, ha itt a választások alkalmából az izraeliták ellen felhozott összes vádat meg akarnám említeni.

Azon körülmény, hogy a kormány az itt történt lépések következtében az izraeliták ügyének jobb indulatu s emberesebb fölfogását teszi sajátjává, a minister-ellenes sajtó egy része által annak megtámadására használtatik föl.]

Az itt történtek után ezen polemianak, melybe a zsidó-kérdés is belevonatott, az itt letelepült izraelitákat meg kell nyugtatni.

Azonban az új alkotmány szerint a sajtó tökéletesen szabad; sajtótörvény, mely ezen szabadságot szabályozná, nem létezik.

Mindazáltal a mi az izraeliták nyugtalanítását illeti, úgy hiszem, a kormány eléggé erős arra, hogy a pórnép netaláni kicsapongásait féken tarthassa. Egyébiránt semmi jele sem létezik annak, hogy a kormányellenes párt részéről ilyenmő kicsapongások előidézése szándékoltnék.

Hátra van még, hogy visszatérjek a galaczi vízbefulasztásokra. A mennyire az ügyállás ismeretes előttem, — s úgy hiszem, jól vagyok értesülve, — a kormány tiz izraelitát, kiket előtte kóborlóklul jelöltek ki, az országból ki akart utasítani.

Mivel azonban ezen izraeliták fejedelmi alattvalók, azokat se Ausztriába, se Oroszországba nem lehetett szállítani.

Itt szokásban volt, a kóborlókat a tulsó török partra kitenni. Ez történt a tiz izraelitával is.

A török őrcsapat azonban nem akarta azokat török földön hagyni, mivel azok a fejedelemségekbe tartozók, s visszazállítá őket Galaczba. Ott szintén nem bocsátották őket a szárazra.

Erre a török naszád vezetője ezen iaraelitáktól megsza-

baditá magát a Dunának egy sekélyes helyén, közvetlenül a moldvai part mellett. Midőn a vízben lévő a szárazra akartak felhálni, a fejedelmi organumok által a vízbe viszáuzettek; két izraelita, kik az eltávozó török naszádba akartak kapaszkodni, a mélységbe jutott s vízbefult, míg a többiek még néhány óráig térdig éró vízben maradtak.

Midőn ezen esemény tudomásra jutott, exciád meghagyá nekem, hogy a leghatályosabb előterjesztéseket tegyek az itteni kormánynál. Ez megtörtént, s az izraeliták ellen elrendelt rendszabályok visszavonattak.

A mi azonban az ügyállás megvizsgálását s a vétkesek megbüntetését illeti, a fejedelmi kormány hivatalnokai közül hármat Galaczba küldött, kiknek mint kormányi bizottmányuk vizsgálatot kelle eszközölnök.

Ezen bizottmány jelentése az esemény iránt az egész bünsulyt a törökökre hárítá. A törökök, kik organumaik által szintén jelentést tétettek maguknak az ügy állásáról, az eseményt a moldva-olahországi hatóságok eljárásának tulajdonítják.

Az itteni kormány ragaszkodott állításához s a török kormány is a magáéhoz.

Ez többi egy vegyes bizottmány összeállítását kívánta, mely kívánatnak az itteni kormány, minden lehető kísérlet daczára, azt ezen javaslat elfogadására birni, nem engedett, s a jelen ministerium alatt — ez ugyanaz, mely az esemény alatt a kormányon volt — nem is fog engedni.

Ezen kormány ugyanis, úgy látszik, jobbnak tartja, a bünsuly kérdését azon körülmány által, hogy két ellenkező állítás áll egymással szemben, némileg kétségben hagyni, mint egy oly bizottmányba beleegyezni, melynek eredménye nehezen fogna az ő, — t. i. a moldva-olahországi kormány — előnyére ütni ki.

Fogadja stb.

(Folyt. köv.)

T Á R C Z A.

Loewisohn Salamon

élete és irodalmi működése.

Azon időben, midőn Mendelssohn és ugynevezett tanítványainak törekvései Németországban már fényes sikerrel dicsekedhettek, a Magyarországon lakó zsidók még nem látták be a zsidóság megifjításának szükségességét. Míg Európa többi államában a zsidók a régóta nélkülözött polgári jogoknak megnyeréseért fáradoztak, a magyarországi zsidókra követeik beleegyezésével türelmi-adó vettetett¹⁾. Ezen adó sulyát, mely 40 év alatt 20,000 frtról. 80.000 frtra emeltett, mindenki ugyan fájdalmasan érzé, de arra, hogy mily szegyenítő az ezen adónak alapul szolgáló elv, csak igen kevesen gondolának²⁾. A zsidók társalmi helyzete II. József császár híres edictuma által sem javult; mivel annak rendeletei hazánkban nem jutottak érvényre. Hitsorsosink a középkori viszonyokat annyira kedvelték még, hogy az 1790-iki év, melyben Magyarország nagyjai készeknek nyilatkoztak nekik fontos politikai jogokat engedni, is elmúlt a nélkül, hogy a zsidók sorsán valamit könnyített. Ugyanis az ezen évben üléséző országgyűlés meg akarta szabadítani a zsidókat azon terhektől, melyeket már rég időtől fogva viseltek, ha a hadszolgálatnak alávetik magokat. A pozsonyi község előljárájának azonban sikerült a Rohonc városában egybegyűlt zsidó követeket rábirni, hogy ez ajánlat visszavetett, úgy hogy az akkori herceg-primás joggal mondhatta, mi-

szint a zsidók még nem érdemlik meg, hogy a magyar hadseregbe bekebeleztesse³⁾.

Ily tunyaság és a helyzetnek ily példanélküli félreismerése mellett attól kelle tartani, hogy azon mozgalom, melyet Mendelssohn iratai megindítottak, a magyar zsidókat teljesen érintetlenül hagyandja. Szerencséjükre azonban 1786. a morva születésű Chorin Ahron Magyarországra költözött át, s Aradon, megválasztatván e város izr. községe által rabbinak, sok éven át (1789—1844) a legáldásosabban működött. Daczára azon akadályoknak, melyeket ellenei utjába gördítettek, sikerült neki új földijeit a berlini bölcész irányával és törekvéseivel megismertetni s alapját megvetni a zsidóknak későbbben bekövetkezett türhetőbb politikai helyzetének⁴⁾. Chorinba helyezte bizalmát azon kevés felvilágosodott férfiú, kik a fennálló szomorú viszonyokat türhetlenségnek találva, a szabadság hajnalának hasadását epedve várták. Ezek közé tartozott a moori születésű Rosenthal Naphtali is, ki már 1790. az említett rohonczy gyűlésen lelkes szavakkal bebizonyítani iparkodott, hogy megmérhetlen haszon háramlanék a zsidókra, ha a hadszolgálatra kötelezik magokat⁵⁾. — A dolgok ilyenén állása közt született azon férfiú, ki élte hosszigan hitsorsosinak szellemi érdekeit ernyedetlenül szolgálta s kinek élete- és szellemi termékeivel a „Magyar Izraelita“ tiz olvasóit megismertetni szándékom.

Beck Mór.

¹⁾ Mindezeket lásd Loew-nek idézett művében.

²⁾ L. Magy. Zsidó Napt. 1848. Chorin Aron, aradi für. életírását; k özlé Reich Salamon.

³⁾ L. Buseh, Jahrbuch 1847. I. 97.

(Folytatása következik.)

¹⁾ V. ö. Busch, Jahrbuch, Loew, Geschichte der Juden in Ungarn.

²⁾ L. u. o.

L e v e l e k.

Debreczen, 1868. marcziusban.

Mi nagy a küllömség a jogérzület és a jogbirtok közt, hitközségünk kebelében is mutatkozik, mert mióta ker. polgártársaink igazság- és emberszeretettől áthatva, minket politikai és polgári jogunk teljes birtokába helyeztek, azóta hitközségünk ügye örvendetes lendületet nyert, mi félre nem ismerhető jele annak, hogy ker. polgártársaink jó földbe vetették a jó magot; mert már is gyümölcsözni kezd. — Városunkban élő, és nemhítsorsosainknál is köztiszteletben álló orvostudornak, P o p p e r Alajos urnak, a közjóért valóban bölcs és fáradhatlan működésének sikerült ugyan már eddig is több a közjót előmozdító intézményeket életbe léptetni; de egy községi rendezett iskola felállítására végett hiába fáradozott volna. Ennek okát egyedül hítsorsosaink jogtalan állapotában találtuk.

Voltak ugyanis többen, kik gyermekeiknél igen szép tehetséget és a tudományok iránti vonzalmat vettek észre, de ők ezt azokban elfojtani iparkodtak, mert ha a gyermekből művelt ember lesz, ekkor az elmellőztetés súlyát egész terjedelmében fogja érezni, és azáltal szerencsétlen lenni, vagy pedig — a mitől leginkább irtóztak — vallását elhagyandja.

E balvéleménynek, és ferde okoskodásnak a nép azon része hódolt, mely egyedül vallásában lelta vigaszát, az e vidéken élő rabbik pedig iparkodtak őket e nézetükben megerősíteni.

Szerencsére hítsorsosaink tehetősb és nagyobb része kárpótolta némileg az emberi társaságot saját kimulvetetése által. Iparkodtak ugyanis a jobban gondolkodó hítsorsosaink e vidéken is a közoktatást behozni, de szellemi és anyagi akadályokkal kelle megküzdeniök, míg ellankadtak; — ki tudja mennyi kitűnő erőt vesztett el ez által édes hazánk?

De, hála az égnek, máskép lett; az igazság és emberi szeretet győzött; az eddig csak érzett polgári a politikai jogainkat most már birjuk; vallás- és közoktatásügyi miniszterunktől pedig a legnagyobb mérvbeni emberszeretetnek bölcs szözatát halljuk, és így nem csoda, hogy férfiak, — kik magokat eddig távoltartották, most szép érélyvel iparkodnak hitrokonaink- és így a hazának jólétét előmozdítani.

Hitközségünkben mult héten valódi hazaszeretettől áthatott, szabadelvű és művelt elnökség választatott, mely szép feladatául kitűzte magának a most már majdnem csak anyagi akadályokat leküzdeni, és minél előbb hitközségünkben egy főtanodát életbe léptetni.

Steinfeld Antal nevű elnökünk szép példával tört utat és 200 frtot adott a leendő iskola berendezésére.

Ki meggondolja, hogy Debreczenben több mint 200 izraelita család lakik, és hogy ez a töle keletre és északra fekvő, a művelődésben elmaradt hítsorsaink ugyszólván fővárosa, az egy debreczeni jó zsidó néptanodának fontosságát méltányolni fogja tudni és velünk együtt örvendeni ennek létesítésén, de egyszersmind velünk együtt hálát mondani azoknak, kik annak létesítése körül annyi hévvel fáradoznak.

D. L.

N.-Károly, 1868. márcz. 12.

Tisztelt szerkesztő ur!

Vádolnom kell önmagamot, hogy a még február hó 1-sején megalakult „tanuló-segélyző-és önképzőegylet“-ről nem tettem említést, hanyagságom azonban igazolható, mert midőn egyrészt hittem, hogy egyletünk érdekében jeles képzettségű tagjainak valamelyike fog felszólalni, és akartam várni másrészt, míg kimerítő tudósítással szolgálhatok. Nem szándékom egyesek érdemeit kiemelni, és azt mondom, miszerint az egylet alakulása mindnyájunknak közös érdeme, s csupán óvatos, körültekintő eljárásunknak köszönhető, hogyja nagy orthodoxpárt daczára, az egylet már most 100 taggal bir. Az egylet célja: szegény izraelita tanulókat pénzzel és más az egylet rendelkezésére álló módon segíteni, másodsor tanítás és népszerű tudományos felolvasások által a magyar nyelvet és közmíveltséget terjesztetni.

A választmány következő tagokból áll: Dr. Adler A. elnök, dr. Stern A. alelnök, Sternberg L. pénztárnok, Kaufmann L. ellenőr, Neumann J. főjegyző, Sternberg D. aljegyző.

Bing Mór, Berger Gyula, Blum Jakab, Brunnenstein S., Friedenstein S., dr. Grünhut Ede. dr. Jakubovits F., Roos Jak., Roos S., Rosen B. és Weisz M.

A választmány kebeléből két albizottmány alakult: gazdálkodási és irodalmi, a mely bizottmányok megkezdvén működésüket már tegnap az első felolvasás tartatott, még pedig szólott dr. Jakubovits F. „az egyletek hasznáról és az önképzésről“, és dr. Stern A. „az emberi élet kellékeiről és viszonyairól.“

Mindkét előadást feszült figyelemmel hallgatá végig a nagyszámu közönség, mi azon reményre jogosit fel, hogy a cél iránti lelkesültség maga biztosítandja az egylet fennállását.

Jövőre dr. Adler A. felolvasi cyklust készül megnyitni a természettudományok köréből vegytani és göröcsövi mutatóványokkal. Mindezekből látható, hogy mily élénk részvétellel karolja fel mindenki az egylet ügyét, és ha egyszer a kezdet nehézségein túl estünk, erősen hiszünk, hogy az egylet intézményei üdvhozók lesznek hitközségünkre.

Alapszabályaink felterjesztése legközelebb történik, helybenhagyatásuk után kinyomattatnak, a midőn t. szerkesztő urnak is szolgáludunk egy példánnyal.

Neumann József

Boglár, 1868. márcz. 10.

Több helybeli izraelita lakos f. h. 9-én jótékonycélú tánczvigalmat rendezett, melynek tiszta jövedelme a Somogyi honvédségélyző-egylet alapítókéjének gyarapítására vala szánva. Midőn a rendezőség e tánczvigalom létrejöttén fáradozék, kettős célt tűzött ki magának, t. i. egyrészt a szűkölködő honvédek segélyezéséhez csekély erejéhez képest járulni, másrészt pedig a keresztények és zsidók közti egyesülést ez ünnepély által előmozdítani. Ha tekintetbe vesszük, hogy a 320 meghívott család közül összesen csak mintegy 70 személy szerencsételt ezen tánczvigalmat megjelenésével, ha továbbá számba vesszük, hogy a 105 ftnyi költség daczára a kitűzött jótékonycélra még 65 ft. 50 krnyi tiszta jövedelem maradt, ugy elmondhatjuk, hogy az eredmény aránylag kielégítő. Természetes, hogy ez összeg csak az általán történt felülfizetések által nyeretett. Kiemelendők e tekintetben, helybeli főszolgabíró tek. Baán Gáspár ur, ki 5 fital és tek. Bárány Dénes földbirtokos ur, ki egy arannyal járult e jótékony célhoz. A keresztények részéről urak a fennemlített számhoz aránylagosan szép számmal, nők épen nem valának képviselve, de daczára annak a jelenlevők közt a legszebb egyetértés és igazi jó kedv uralgott.

Reméljük, hogy idővel ez mind inkább javulni fog.

Goldmann Adolf.

Csurgó 1868. marczius hóban.

A helybeli izr. hitközség f. hó 8-án ülte az emancipáció-ünnepélyt isteni tisztelet által, mely alkalommal a helybeli rabbi Löwy S. ur német nyelven szónokolt; de minthogy tudta, hogy a jelenvolt vendégek nagy része e nyelvet nem érti, átengedte a szöszéket Jünker G. ügyvédjelölt urnak, ki a nap fontosságát és az egyenjogóság által a zsidókra háramlott kötelességeket magyar nyelven oly találóan tolmácsolta, hogy valóban mindenki örvendett. Az isteni tisztelet szép karénekkal végeztetett. Az isteni tisztelet végével a helybeli dalárda éneklé a Kölcsey-hymnust, mely szivélyességért ezennel legbensőbb hálánkat ki is fejezzük. Ezen ünnepély egyáltalában megfelelt céljának, mi abból is kiderül, hogy községünk a helybeli városbírójának bizonyos összeget adott át a végett, hogy azt osztaná el a helybeli szűkölködő keresztényen testvérek között. — Este bál volt. De, sajnálatunkra jegyezzük fel, ez oly gyéren vala látogatva, hogy alig leltük fel a nem igen nagy teremben az embereket. Ennek oka azonban egyedül abban rejlik, hogy a keresztényen hölgyek valamint másutt ugy nálunk sem akarnak zsidóbálba menni, még ha e bál kereszténynek javára is volna. A józan zsidó ezzel nem törődik.

Vegyes hírek.

— Lapunk jelen számához mellékeljük előfizetési felhívásunkat.

— Véleményes jelentés a kassai izr. község kebelében kitört vizsály tárgyában. A m. kir. közokt. és vallásügyi miniszteriumhoz felterjesztette Hirsch M. ó-budai főbíró. Ily czímű röpirat küldetett be szerkesztőségünkhez. Mi eddig még csak felületesen lapozgattuk, de annyit már is örömmel tapasztaltunk benne, hogy a czimben körülírt tárgyban teljességgel szabadelvű szellemben járt el az általánosan tisztelt főbíró. Jövő számunkban bőven fogjuk ismertetni a tudományos főbíró munkáját.

— Középszolnokmegye nagybizottmánya a tegnapi elött tartott ülésében az egyenjogósítási törvény kihirdetettvén, a megye nagybizottmánya azonnal tette is adott érvényt a nevezett törvénynek, több iraelítást választván bizottmányi tagokul. E tiszteletben részesültek: számos-udvarhelyi birtokos Deutsch József, bősázi birtokos Friedman Izsaák és derék munkatársunk Láng Fülöp Zsibóról.]

— Szegedi levelezőnk írja: A helybeli izr. hitközség köszönetfeliratot intéz a vallás és közoktatási miniszter urhoz az izr. hitközségek rendezésében tett kegyes eljárásáért.

— A szegény zsidó kéményseprő részére a következő adakozások küldettek hozzá: Dr. Halász Henrik, orvos-tudor ur Hátszegről (Erdély) 1 frt.; Ábrahám Simon ur Hátszegről 50 kr.; Goldhammer budai községi jegyző ur 1 frt.; Weiner Julia urhölgy Uj-Kécskéről 50 kr.; Ehrenreich tanító ur Uj-Kécskéről 50 kr. és Debreczenből igen szép levél kíséretében 14 frt. 80 kr. A debreczeni nemes adakozók névsorát hely szűke miatt jövő számunk közlendí. — Fogadják a nemes adakozók legőszintebb köszönetemet.

Tencer Pál.

— S. M. jegyű n. körösi levelezőnk írja: „Városunkban „a polgári kör“ megünnepelte a történetünkben örökké nevezetes márczius 15-ét és el nem mulasztá erre zsidókat is meghíni: Az ünnepélyes estebéd alkalmával a szép felköszöntésekben nem volt hiány. Hitrokonaink részéről különösen kiemeljük Steiner Salamon toastját, ki a felséges

háza, drága hazánkra és a magas kormányra emelt poharat. — Ez alkalommal még tudósítom, hogy templomunkban kétszer hetenkint szivből fakadt imát küldünk az ég urához a felséges királyné egészségeért.“

— Hevesvármegye és a Jászkerület gazdasági egyesülete t. hitsorsosunkat, Hirsch Lipót urat Gyöngyös-ről, igazgató választmányi tagul választotta.

— A derék aszódi olvasó-egylet az ottani tanítókat ingyen vette fel rendes tagokul. Ugyanezért az illető tanítók, még pedig névszerint, Blumenfeld Fülöp, Mazancz Vincze, Micsinay Endre és Buck Jakab urak felkérték bennünket, hogy nevükben nyilvánosan megbeszéljük ki a derék egyletnek köszönetüket, mit mi ezennel egész készséggel teljesítünk.

— B. F. jegyű aszódi levelezőnk írja: „A f. h. 12-én báró Podmaniczky Armin főszolgabíró urnak elnöklété alatt tartott városi ülés alkalmával, községünk derék alelnöke és iskolánk felügyelője, Berczeller László ur, egyhangulag városi esküdtnek neveztetett ki.“

Szerkesztői levelezés.

Dr. T. urnak Homonnán. Jövő számunkban meg fog jelenni.

R. urnak Pápán. Sajnáljuk, hogy e héten nem adhattuk.

Dr. Friedmann urnak Szentese. Becses sorait kaptuk, de a beszéd mindaddig még nem jutott kezünkhöz.

P. urnak Makón. Legközelebb.

A—i urnak Tapolczán. Kiszorult.

Marczalliba. Ugyanaz.

Kapuvárra. Későn vettük.

Gombossy Sándor urnak. Ugyanaz.

H I R D E T É S E K.

Pályázat.

A pécsi izr. hitközség újonnan fölépített templomában egy főkantor állomás 1000 frt. évi fizetéssel — a lakbér-átalányt beleszámítva, — továbbá egy második kántori és 2 állomás 600 frt. évi fizetéssel a lakbérátalányt szinte beleértve, f. é. július 1-ig betöltendő.

A pályáznai szándékozók zenészet-i képességeket egy orgonakisérettel szervezett isteniszolgálat vezetésére, ugyszinté vallási és erkölcsi magaviseltséget, a 2. állomásra pályázók pedig ezen kívül még képességeket, a községi jegyzőségnek magyar és német nyelvbeni vezetésére hiteles okmányokkal kimutatni és f. é. május 1-ig beküldeni tartoznak, mire azután az illetők próbaelbádsókra meghívátnak, az utiköltségek megtérítésére azonban csak azok számolhatnak, kik az állomásokat elnyerik.

Pécs, 1868. márczius 2.

Az izr. hitközség előljárósága.

Pályázat.

A pécsi kir. izr. elemi mintafőtanodánál f. é. aprilis elsején egy leányosztálybeli férfitanítói állomás 420 frtnyi évi fizetéssel és 75 frtnyi lakbér általánnyal, továbbá egy segéd-tanítói állomás, melyvel 315 frt. rendes és 60 frt. lakbér általány van egybekötve, betöltendő.

A folyamodók a nm. vallás- és közoktatási magy. kir. Miniszteriumhoz czimzett kérvényüket a szükséges okmányokkal, nevezetesen a magyar és német nyelvbeni jártasságuk és a főlelelel tanítói vizsgának jó sikerrel történt letétele fölött ellátva, f. é. márczius hó 20-ig a pécsi izr. hitközség előljáróságához beadni tartoznak. A segéd-tanító, ha a testgyakorlatot tanítani képes, a hitközségi pénztárból megfelelő pótfizetésre számolhat.

Pécs, 1868. február 24.

Az izr. hitközség előljárósága.

Altst-sérvről való gyógyirt illető orvosi bizonyítvány.

T. Uraságot ezennel felkérem, méltóztassék betegeim számára ujo-lag 7 csomporral küldeni önnek fölötté kitünő altst-sérvről való gyógyirtjából, és pedig a gyöngébb fajtából 2 bögrével, az erősebből 5 bögrével. Az eddig megküldött adagok soha nem sejté t kitünő sikert eredményeztek, s ekkép ön által a szenvedő emberiség oly szernek jutott birtokába, mely nemcsak daczol valamennyi elmélettel, hanem melyért az altst-sérvrrel sújtott embertársai is le nem irható áldó szókkal vannak ön iránt hálára kötelezve. S t e u d n i t z - S i e g e n d o r f, Haynau-i kerület, Porosz Szilézia, jul. 31-én, 1867.

Dr. Kraudt.

A fentirt gyógyirt vagy közvetlen föltaalálója, **Sturzenegger Gottlieb** nál **Herisauban**, AppenzeliCantonban (Schweizban) megrendelhető, vagy pedig **Formágyi F.** ur boldogságos szűz Mária-hoz czimzett gyógyszer-tárában Pesten, Széchenyi sétatér 26. sz. a., és Quiriny A. ur fekete sashoz czimzett városi gyógyszer-tárában Temesvárt. **Horváth Miksa** ur gyógyszer-tárában Zágrab, **Witkowitz János** ur gyógyszer-tárában Selmeczen. — Ára egy csupornak 3 ft. 20 kr. az összeg beküldése mellett. **A felgyógyulás lob nélkül** a lehe t legtöbb esetekben bizonyos. Használati utasítás, valamint egyéb bizonyítványok ingyen járnak. **Dúsan fölzerelt raktár sér-övekből!**

Pályázat.

A helybeli izr. néptanodában e f. é. nyári folyamára két tanítói állomás, u. m. az 1-ső osztályban 300 frtnyi, a 3-ik osztályban pedig 450 frtnyi évi fizetéssel betöltendő. — Pályázók, kik a héber és német tantárgyakban, különösen pedig a magyar nyelvben való tökéletes jártassággal bírnak, tanképességl és működési bizonyítványaikkal ellátott folyamodványaikat, család-i állapotuk kitételével f. é. april hó 10-ig nyújtásák be. A fölveteknek azon kitélása van, hogy egy évi közmegelegetést eredményezett működés folytán 50 frt. évi fizetés följavításban részesülendnek. A 3. osztályra való pályázók, kik az izr. községi jegyzőség vitélőre is képesítvék, e hivatalért is 50 frt. évi fizetést kapnak.

Rohonez, (Vasmegeye) márcziusban 1868.

Az előljáróság.